

Το πυρηνικό δυστύχημα τού Τσερνομπίλ - Ο εφιάλτης που έγινε πραγματικότητα

Το 1977, στα πλαίσια προηγούμενης απόφασης που έλαβε το Συμβούλιο Υπουργών της Σοβιετικής Ένωσης και όριζε την αύξηση τής παραγωγής ενέργειας για τις ανάγκες τής χώρας, δημιουργήθηκε το εργοστάσιο παραγωγής πυρηνικής ενέργειας με το όνομα Τσερνομπίλ (Πλήρες όνομα: Εργοστάσιο Παραγωγής Πυρηνικής Ενέργειας τού Τσερνομπίλ - Βλαντιμίρ Ίλιτς Λένιν), πλησίον τής ουκρανικής πόλης Πριπιάτ (κοντά στα σύνορα τής σημερινής Ουκρανίας, Ρωσίας και Λευκορωσίας), η οποία έγινε γνωστή πλέον και σαν «ατομική πόλη».

Το 1983, θα τεθεί σε λειτουργία, ο τέταρτος στην σειρά πυρηνικός αντιδραστήρας τού εργοστασίου. Τον Φεβρουάριο τού 1986, το περιοδικό «Σοβιετική ζωή», παρουσίαζε το εν λόγω εργοστάσιο ως «πρότυπο ασφαλείας», με την πιθανότητα ατυχήματος, να είναι σχεδόν ανύπαρκτη, παρ' ότι μέχρι τότε τα ατυχήματα στο Τσερνομπίλ δεν ήταν κάτι το άγνωστο. Τα 30 ατυχήματα (αν και σχετικά μικρής έκτασης) που είχαν συμβεί (σύμφωνα με τα αρχεία τής KGB) μεταξύ τών ετών 1977 και 1983, αποδείκνυαν το ακριβώς αντίθετο. Ότι δηλαδή η κατασκευή τού εργοστασίου ήταν προβληματική. Ειδικά ο μοιραίος αντιδραστήρας υπ' αριθμόν 4, μπήκε σε λειτουργία εσπευσμένα, για λόγους πολιτικής σκοπιμότητας, με αποτέλεσμα να τεθούν σε δεύτερη μοίρα οι κανόνες ασφαλείας και οι σχεδιαστικές προδιαγραφές.

Τα τραγικό δυστύχημα, θα συμβεί στις 00:23 (ώρα Ελλάδος) την 26η Απριλίου τού 1986, μετά από μια σειρά διαφωνιών και λανθασμένων εκτιμήσεων και χειρισμών τών υπεύθυνων, στα πλαίσια δοκιμών ασφαλείας. Ο αντιδραστήρας υπ' αριθμόν 4 θα εκραγεί, λόγω υπερθέρμανσης, σκοτώνοντας άμεσα δυο άτομα που βρίσκονταν εκείνη την ώρα στον χώρο τού αντιδραστήρα, σε σύνολο 200 περίπου συνολικά εργαζομένων που βρίσκονταν στο εργοστάσιο.

Η καταστροφή μόλις είχε αρχίσει ...

Η ενέργεια που απελευθερώθηκε ήταν πολλαπλάσια εκείνης τής Χιροσίμα (σύμφωνα με διάφορες εκτιμήσεις κυμαίνεται από 10 έως και 400 φορές μεγαλύτερη). Στο σημείο κατέφθασαν πυροσβεστικές δυνάμεις, χωρίς όμως να

έχουν επίγνωση τού κινδύνου στον οποίον εκτίθονταν. Σχεδόν 50 απ' αυτούς πέθαναν στα επόμενα χρόνια, ενώ οι μισοί σχεδόν είχαν πεθάνει σε διάστημα μόλις λίγων μηνών μετά την επαφή τους με την ραδιενέργεια αλλά κι απ' τα εγκαύματα λόγω τής θερμότητας που αντιμετώπισαν. Από τούς 200 εργαζόμενους στο εργοστάσιο τού Τσερνομπίλ, οι 30 πέθαναν τούς αμέσως επόμενους μήνες.

Η κρατική επιτροπή που συστάθηκε για να εκτιμήσει τα δεδομένα τής καταστροφής, είτε επειδή ολιγόρησε είτε επειδή δεν συνειδητοποίησε το μέγεθος τής καταστροφής, σπατάλησε πολύτιμο χρόνο κι έτσι οι 50.000 κάτοικοι τής πόλης Πριπιάτ, διατάχθηκαν να την εγκαταλείψουν, αφού είχαν μεσολαβήσει ήδη 35 ώρες από την έκρηξη και την εξάπλωση τής ραδιενέργειας. Κατοπινά απόρρητα έγγραφα ωστόσο, αποκαλύπτουν πως κομματικά στελέχη γνώριζαν εξ αρχής την σοβαρότητα τής κατάστασης και τα υψηλά ποσοστά ακτινοβολίας, χωρίς όμως να προχωρήσουν τάχιστα στις απαραίτητες ενέργειες. Για να μην πανικοβληθούν οι κάτοικοι, αλλά και για να μην πάρουν μαζί τους τις ραδιενεργές πλέον αποσκευές τους, τούς είπαν πως η εκκένωση θα ήταν προσωρινή και για διάστημα τριών ημερών. Ορίστηκε μια ελάχιστη ζώνη ασφαλείας 30 χιλιομέτρων, γύρω από το εργοστάσιο τού Τσερνομπίλ, η οποία εκκενώθηκε κι από τούς επιπλέον 80-90 χιλιάδες κατοίκους.

Η Σοβιετική Ένωση, για πολιτικούς λόγους, προσπάθησε αρχικά να κρατήσει μυστική την έκρηξη τού αντιδραστήρα. Επιχείρησε να εξαφανίσει ή να υποβαθμίσει το γεγονός κι έτσι μεσολαβούν 3-4 ημέρες έως ότου κάνει την εμφάνισή του το πρώτο δημοσίευμα εφημερίδας (Ιζβέστια) που αναφέρεται στο Τσερνομπίλ, κάνοντας λόγο για απλή «δυσλειτουργία ενός εκ τών αντιδραστήρων», χωρίς να αναφέρει τις πραγματικές διαστάσεις τού συμβάντος. Τέτοιο μυστικό όμως δεν θα μπορούσε να μείνει για πολύ κρυμμένο. Στις 28 Απριλίου, οι σουηδικοί σταθμοί παρατήρησης κατέγραψαν ασυνήθιστα υψηλά επίπεδα ραδιενεργής ύλης, που είχε αρχίσει πλέον να διαχέεται προς πάσαν κατεύθυνση, φθάνοντας μέχρι και την Ελλάδα. Ζητήθηκαν εξηγήσεις και οι Σοβιετικοί αναγκάστηκαν να παραδεχθούν την ύπαρξη τού πυρηνικού δυστυχήματος.

Οι συνέπειες ήταν και είναι τρομερές, τόσο στην πανίδα, όσο και στην χλωρίδα, όχι μόνο τής Σοβιετικής Ένωσης, αλλά και τών χωρών όπου εξαπλώθηκε η ραδιενέργεια βοηθούμενη από τον άνεμο και την βροχή. Το επόμενο διάστημα, πάνω από 300-400 χιλιάδες άνθρωποι υποχρεώθηκαν να μετακινηθούν από τις εστίες τους, για να αποφύγουν τις συνέπειες. Περισσότεροι από τους μισούς

εγκαταστάθηκαν στην Λευκορωσία. Η περιοχή πέριξ τού Τσερνομπίλ και σε έκταση 150 χιλιάδων τετραγωνικών χιλιομέτρων, θεωρείται ότι έχει μολυνθεί έως και ανεπανόρθωτο βαθμό. Πολλοί όμως εξακολουθούν, ακόμη και σήμερα, να ζουν σε μολυσμένες περιοχές. Οι θάνατοι, ο καρκίνος και οι τερατογενέσεις παρουσίασαν - αναμενόμενη- αύξηση. Πάνω από 20 χιλιάδες στρατιώτες (σε σύνολο περίπου 70 χιλιάδων) από τις πρώην χώρες τής Σοβιετικής Ένωσης που χρησιμοποιήθηκαν για τον καθαρισμό και την αποκατάσταση τής περιοχής, πέθαναν ή απέκτησαν προβλήματα υγείας τα επόμενα χρόνια μετά την εκεί παρουσία τους. Σε πάνω από 100 χιλιάδες υπολογίζονται οι θάνατοι που ακολούθησαν, συνέπεια τής μόλυνσης. Στην πραγματικότητα, οι πραγματικές διαστάσεις τών συνεπειών αυτού τού πυρηνικού δυστυχήματος, θα είναι σε θέση να εκτιμηθούν σε όλους τους το φάσμα, σε μερικές δεκαετίες, όταν θα υπάρχει μια πιο πλήρης εικόνα, καθώς υπολογίζεται ότι σε ακτίνα μόνο 300 χιλιομέτρων από το Τσερνομπίλ ενδέχεται να μολύνθηκαν περίπου έως και 3 εκατομμύρια άνθρωποι. Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν και διάφορες εκτιμήσεις που υποστηρίζουν ότι οι συνέπειες θα είναι μικρότερες από τις αναμενόμενες.

Το τραγικό αυτό συμβάν, θεωρείται ότι ήταν αυτό που έθεσε την αρχή τού τέλους τού κομμουνιστικού καθεστώτος τής Σοβιετικής Ένωσης, αλλά και κατ' επέκτασιν τής ίδιας τής Σοβιετικής Ένωσης. Η διεθνής κατακραυγή και αποδοκιμασία, όχι μόνο για την αδυναμία αντιμετώπισης τού σοβαρότατου συμβάντος, αλλά και για την προσπάθεια συγκάλυψής του, θέτοντας σε κίνδυνο τις ζωές εκατομμυρίων ανθρώπων, αμαύρωσε την εικόνα τής υπερδύναμης, η οποία στη συγκεκριμένη κρίσιμη στιγμή, φάνηκε πολύ λίγη. Σημειώθηκαν ισχυροί τριγμοί στο εσωτερικό τής χώρας, προκαλούμενοι από πολιτικά, επιστημονικά και ηθικά ελατήρια. Η κραταιά δύναμη, αντιμετωπίσθηκε με δυσπιστία ακόμη κι από τις προσκείμενες κομμουνιστικές χώρες, γεγονός που αποκτούσε ιδιαίτερη σημασία μέσα στο «ψυχροπολεμικό» κλίμα τής εποχής.

Ο αντιδραστήρας υπ' αριθμόν 4 τού Τσερνομπίλ, σφραγίστηκε με χιλιάδες τόνους σκυροδέματος και μετάλλου, καλύπτοντας περίπου 200 τόνους ραδιενεργού μάγματος. Το εργοστάσιο συνέχισε να λειτουργεί με τούς υπόλοιπους αντιδραστήρες μέχρι τον Δεκέμβριο τού 2000 (στην χώρα τής Ουκρανίας πλέον), όταν και διακόπηκε η λειτουργία του, κάτω από διεθνείς πιέσεις, καθώς συνέχισαν να συμβαίνουν ατυχήματα.

Στο ακόλουθο βίντεο, γίνεται μια αναπαράσταση, λεπτό προς λεπτό, τών συμβάντων που προηγήθηκαν και ακολούθησαν την μοιραία έκρηξη, ενώ υπάρχουν

κι εμβόλιμες σκηνές και στιγμιότυπα από τις εικόνες που μαγνητοσκοπήσαν οι Σοβιετικοί στον τόπο τού συμβάντος. Επιπλέον, εμφανίζονται και μερικοί από τούς πραγματικούς πρωταγωνιστές -μεταξύ αυτών κι ο υπεύθυνος τών δοκιμών εκείνη την μοιραία νύχτα, Ανατόλι Ντιάτλοφ, με εμφανή πάνω του τα «ενθύμια» τής ραδιενεργής μόλυνσης...